

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»

ІХ ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО - ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА: ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА
ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ»

30 квітня 2025 року

Одеса

УДК 321(477)(063)

С91

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(№ 17 від 26 червня 2025 року)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Музиченко Г. В. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Гедікова Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Долженков О. Ф. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Каменчук Т.О. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Проноза І.І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса 30 квітня 2025 року. Одеса ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», центр соціально-політичних досліджень «POLITICUS», 2025. 253с.

УДК 321(477)(063)

С91

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2025

© Центр соціально-політичних досліджень «POLITICUS», 2025

14. Каменчук Т. О. ІНФОРМАЦІЙНА СФЕРА УКРАЇНИ. НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ ТА ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ. 67
15. Карагіоз Р. С. ЗМІЦНЕННЯ ПОЛІТИКО ПРАВОВИХ ОСНОВ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ 72
16. Коваль О. А., Проноза І. І. ПОЛІТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО ЯК КЛЮЧОВИЙ РЕСУРС МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 77
17. Козловська Л. В., Уцеховський М. Ю. ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА МІГРАНТІВ-БІЖЕНЦІВ ВІД ВІЙНИ З УКРАЇНИ В УМОВАХ АГРЕСІЇ РФ ТА ЇЇ АДАПТАЦІЯ ДО ЛОКАЛЬНИХ ДЕМОКРАТИЧНИХ СТРАТЕГІЙ ПРИЙМАЮЧИХ КРАЇН ЄС 2022-2025 РР 81
18. Кокорев О. В. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ТА ГІБРИДНОЇ АГРЕСІЇ: ЛАНДШАФТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ЗАГРОЗ ДЛЯ УКРАЇНИ 86
19. Краснопольська Т. М. УЧАСТЬ МОЛОДІ У ФОРМУВАННІ ІНСТИТУТУ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ ЯК УМОВА ДЕМОКРАТИЧНОГО РОЗВИТКУ 92
20. Крікуненко С. В. СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МАЛЬОПИС ЯК ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ АРТЕФАКТ 98
21. Кропівко В. В. ПОЛІТИЧНА РЕКЛАМА У ЦИФРОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ: СКАСУВАТИ НЕ МОЖНА РЕГУЛЮВАТИ 102
22. Лагутін М. Р. ДИСКУРС НОВИХ МЕДІА ЩОДО НАЦІОНАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ 106
23. Левченко Я. В. ЦИФРОВА ПОЛІТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА ВИКЛИКИ 112
24. Лісовська О. В. Скриль С. А., МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО ТА ЗБРОЙНІ КОНФЛІКТИ СУЧАСНОСТІ 117
25. Макарець С. В. ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ: ВІД НЕЗАВЕРШЕНИХ ПРОЕКТІВ МИНУЛОГО ДО СТРАТЕГІЇ МАЙБУТНЬОГО (ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ТА ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ 121
26. Малишенко Л. О. ПУЛЬС СПРОТИВУ ТА ВІДРОДЖЕННЯ: УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО В ДОБУ ВІЙНИ 129

ПОЛІТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО ЯК КЛЮЧОВИЙ РЕСУРС МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

*Коваль Орина Андріївна,
магістрантка 1 курсу спеціальності 052 «Політологія»
соціально-гуманітарного факультету
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
Проноза Інна Іванівна,
к.політ.н., доцент, доцент кафедри
політичних наук і права
соціально-гуманітарного факультету
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса*

У сучасному світі, що характеризується стрімкими змінами, глобальними викликами та посиленням ролі держави у регулюванні суспільних процесів, ефективність державного управління стає ключовим фактором національного розвитку та безпеки. У цьому контексті інститут політичного лідерства набуває особливого значення, виступаючи рушійною силою трансформацій, консолідації суспільства та реалізації стратегічних цілей. Незважаючи на визнану важливість лідерства у поясненні змін, його наукове вивчення у сфері державного управління часто залишається маргінальним. Це створює вакуум у можливості надання науково обґрунтованих приписів щодо управління змінами, що є суттю державного управління.

Політичне лідерство є багатогранним феноменом, що охоплює процеси впливу одних акторів на інших у рамках політичної системи задля досягнення спільних цілей. На відміну від менеджменту, який зосереджений на адмініструванні та ефективному використанні ресурсів, лідерство передбачає формування бачення, мобілізацію та натхнення послідовників.

У науковій літературі виділяють різні підходи до визначення сутності політичного лідерства:

- особистісний підхід акцентує увагу на особистих якостях лідера (харизма, інтелект, воля), що дозволяють йому здійснювати вплив. Проте, як зазначає Дж. Бернс, лише харизма не є достатньою для ефективного лідерства, оскільки потрібен також трансформаційний вплив [2];
- ситуаційний підхід вважає лідерство функцією певних обставин та вимог ситуації. Лідер з'являється як відповідь на суспільні потреби та виклики. Цей підхід підкреслює динамічність лідерства [3];
- інституційний підхід розглядає лідерство як функцію, що здійснюється в рамках певних інститутів та структур. Лідерство є невід'ємною частиною інституціоналізованих процесів прийняття рішень [4];
- процесуальний підхід зосереджується на взаємодії між лідером та послідовниками, де лідерство є безперервним процесом впливу, комунікації та взаємодії [1].

Політичне лідерство, таким чином, може бути визначено як процес здійснення впливу, спрямованого на мобілізацію ресурсів та поведінки індивідів і груп для досягнення суспільно значущих цілей у рамках політичної системи. Його ефективність вимірюється здатністю лідера не тільки приймати рішення, а й забезпечувати їх підтримку та реалізацію.

Контекстуальна модель державного лідерства виходить з припущення, що ефективність лідерства значною мірою залежить від конкретного організаційного та політичного середовища. Ця модель враховує не лише особистісні якості лідера, а й особливості середовища, в якому він діє.

Ключові аспекти контекстуальної моделі:

- рівень інституційної влади організації. Державні організації мають різні рівні інституційної влади, наданої їм законом або інституційним дизайном. Максимальна інституційна влада може передбачати квазі-законодавчу та судову здатність, що впливає на основні

права громадян. Чим більша інституційна влада організації, тим важливішими є контролі над її менеджерами. У таких організаціях підприємницьке лідерство не повинно бути пріоритетним, а основною роботою менеджерів середньої ланки має бути захист місії організації та дотримання закону. Навіть топ-менеджери повинні бути обережними з інноваціями [7];

- потреба в легітимації та авторитеті. Кожна державна організація та кожен менеджер потребують авторитету та легітимації. Рівень та вид легітимації (наприклад, демократична легітимація через вибори, легітимація через експертизу, легітимація через прозорість) суттєво впливають на стиль лідерства. Менеджери в державних організаціях повинні враховувати потребу в легітимації організації, де вони працюють, а також вид легітимації, яку вимагає їхня організація [2];

- рівень підзвітності. Державні лідери підлягають багатовимірній підзвітності (перед парламентом, громадськістю, судовими органами), що обмежує їхню автономію та впливає на прийняття рішень [6];

- ціннісні орієнтири. Державне лідерство часто орієнтоване на суспільні цінності, такі як справедливість, рівність, прозорість, що відрізняє його від ціннісних орієнтирів приватного сектору (прибуток, ефективність) [5].

Рівень влади та потреба в авторитеті окремих менеджерів є важливими для визначення того, якому виду лідерства вони надають пріоритет. Наприклад, державні лідери з високим рівнем влади та великою потребою в авторитеті повинні сприяти участі та свободі громадян, на яких впливають їхні місії та цілі.

У сукупності, ці чинники формують унікальне середовище для лідерства у державному секторі. Сьогодні, державні лідери з високим рівнем влади та значною потребою в авторитеті повинні сприяти участі та

свободі громадян, на яких впливають їхні місії та цілі, підкреслюючи демократичну та інклюзивну природу сучасного державного управління.

Теоретичне дослідження політичного лідерства у контексті державного управління дозволило сформулювати цілісне уявлення про його сутність, моделі та особливості функціонування. Політичне лідерство є комплексним феноменом, що виходить за межі суто менеджерських функцій, і охоплює ініціювання змін, формування бачення та мобілізацію послідовників. Застосування універсальних теорій лідерства без урахування специфіки державного контексту може бути неефективним або навіть шкідливим, що підкреслює необхідність контекстуального підходу.

Список використаних джерел:

1. Bass, B. M. (1990). *Handbook of Leadership*. New York: The Free Press.
2. Bennis, W & Nanus, B. (2001). *Why leaders can't lead*. San Francisco: Jossey Bass.
3. Fiedler, F. E. (1967). *A Theory of Leadership Effectiveness*. New York: McGraw-Hill.
4. Kaufman, H. (1960). *The Forest Ranger: A Study in Administrative Behavior*. Baltimore: H. Hopkins Press.
5. Merino, M. (2008). *The importance of ethics in public policy analysis*. *Reforma y Democracia*, 41, 5-31.
6. Moe, R. C. & Gilmour, R. S. (1995). *Rediscovering principles of public administration: The forgotten foundation of public law*. *Public Administration Review*, 55(2), 135-146.
7. Selznick, P. (1949). *TVA and the Grass Roots*. Berkeley: University of California Press.